

УДК 336:14:342.25(477)

Н. В. Корень,*кандидат економічних наук,
завідувач сектору бюджетної децентралізації,
Національний інститут стратегічних досліджень,
koren_natalya@ukr.net*

Міжбюджетні відносини в умовах бюджетної децентралізації в Україні

У статті досліджено стан міжбюджетних відносин в Україні в умовах бюджетної децентралізації. Висвітлено концептуальні засади змін у відносинах між рівнями бюджетної системи та зазначено основні неузгодженості, що мали місце при впровадженні механізмів реформування. Обґрунтовано основні напрями вдосконалення міжбюджетних відносин на сучасному етапі реалізації соціально-економічних реформ.

Ключові слова: *економічне зростання, функції держави, бюджетна політика, бюджетна система, місцеві бюджети, міжбюджетні трансферти.*

Глибокі трансформаційні процеси в економічній сфері, реалізація адміністративної реформи та модернізація системи суспільних відносин обумовлюють потребу формування відповідних механізмів державного регулювання для подолання впливу негативних факторів, та забезпечення поступального розвитку в умовах ресурсних обмежень. Довготривале домінування ситуаційного аналізу у процесі прийняття управлінських рішень в бюджетній сфері перешкоджало постановці та розв'язанню перспективних завдань, формуванню стратегічних управлінських рішень, взаємоузгодженість яких підвищувала б результативність реформ у бюджетній системі, зокрема в частині удосконалення механізму міжбюджетних відносин. Забезпечення ефективності останніх є однією з найважливіших і найскладніших цілей управління державними фінансами будь-якої держави. Розв'язання завдань стабілізації економічної динаміки, подолання наслідків фінансово-економічної кризи на сучасному етапі потребують застосування сучасних концептуальних підходів до підвищення ефективності міжбюджетних відносин як важливої складової бюджетного регулювання.

Численні проблемні питання вдосконалення міжбюджетних відносин висвітлені у працях зарубіжних та вітчизняних вчених. Вагомий внесок у розвиток теорії податково-бюджетного регулювання зробили, зокрема, О. Кириленко, В. Кравченко, І. Чугунов, С. Юрій. Серед зарубіжних учених виділяють праці Ш. Бланкарта, Дж. Б'юкенена, Р. Масгрейва, Р. Міллера, У. Оутса. Проте, незважаючи на достатній рівень обґрунтованості пропозицій щодо подальших шляхів модернізації механізму бюджетного регулювання, наявність перших вагомих здобутків від реалізації реформи бюджетної системи та з урахуванням гостроти проблем і складності завдань соціально-економічного розвитку держави на сучасному етапі певні питання

міжбюджетних відносин все ще залишаються далекими від розв'язання, що актуалізує потребу подальших досліджень у цій сфері.

Метою статті є аналіз стану міжбюджетних відносин та обґрунтування напрямів забезпечення їх ефективності на етапі сучасних суспільних трансформацій.

Станом на початок 2014 р. в Україні загальна кількість місцевих бюджетів різних рівнів становила 12 087, у тому числі 694 місцеві бюджети мали прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом [1]. У 2015 р. налічувався 11 761 місцевий бюджет (без місцевих бюджетів Автономної Республіки Крим та м. Севастополя), у тому числі: 266 міських бюджетів міст районного значення; 743 селищні бюджети; 48 бюджетів районів у містах; 10 032 сільські бюджети. Мають прямі відносини з державним бюджетом 24 обласні бюджети, міський бюджет м. Києва, 173 міські бюджети міст обласного значення, 474 районні бюджети [2]. Бюджетним кодексом України у ст. 81 визначено, що між державою, Автономною Республікою Крим та територіальними громадами здійснюються міжбюджетні відносини щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України [3].

Зміни до бюджетного законодавства, насамперед до Бюджетного кодексу України [4] та Податкового кодексу України, докорінним чином змінили систему міжбюджетних відносин, що застосовується для вирівнювання фінансових диспропорцій у бюджетній системі України. Фінансовий ресурс місцевих бюджетів на 2015 рік було сформовано з урахуванням змін, внесених до зазначених кодексів та інших законодавчих актів, що регулюють формування місцевих бюджетів та міжбюджетні відносини, ключових положень проекту Основних напрямів бюджетної політики, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.04.2014 року № 385-р, завдань,

визначених Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, схваленою постановою Верховної Ради України від 11.12.2014 року № 26-VIII, та рекомендацій місії Міжнародного валютного фонду за результатами технічних консультацій з її експертами. Пріоритетами запроваджених змін визначено розширення прав органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень та надання їм повної бюджетної самостійності щодо наповнення своїх бюджетів і здійснення видаткових повноважень. Одночасно передбачено збільшення джерел формування дохідної бази місцевих бюджетів за рахунок передачі окремих доходів з державного бюджету, запровадження нового виду податку – акцизного податку з кінцевих продажів, розширення бази оподаткування податком на нерухомість. Також запроваджено новий механізм бюджетного регулювання – систему тотального збалансування усіх місцевих бюджетів замінено системою горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя. При цьому вирівнювання здійснюється лише по одному податку – податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО), решта платежів залишилися в повному розпорядженні місцевих органів влади. Для здійснення видатків на делеговані державою повноваження в галузях освіти та охорони здоров'я запроваджено нові субвенції з дер-

жавного бюджету місцевим бюджетам – освітню та медичну. Водночас змінами до Податкового кодексу України підвищено фіскальну незалежність органів місцевого самоврядування щодо місцевих податків та зборів, зокрема шляхом надання права самостійного визначення ставок податків та встановлення пільг з їх сплати [5].

В Україні міжбюджетні трансферти передбачені бюджетами всіх адміністративно-територіальних одиниць, що перетворило їх із засобу надання фінансової допомоги в інструмент забезпечення перерозподільних процесів. Як свідчить практика бюджетного регулювання, збільшення обсягів дотаційних ресурсів призводило до незацікавленості органів місцевого самоврядування в пошуку додаткових джерел доходів бюджетів для фінансування власних та закріплених повноважень, зниження ефективності використання одержаних коштів і, як наслідок, до низької результативності всієї системи міжбюджетних відносин. Частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів зростала від 49,5% у 2010 р. до 56,4% у 2014 р. (табл. 1, за даними Державної казначейської служби України), що свідчить про посилення бюджетної централізації. Зростаюча залежність місцевих бюджетів від трансфертних ресурсів, що надаються їм з державного бюджету, також суперечить принципам бюджетної децентралізації.

Таблиця 1

Структура доходів місцевих бюджетів України в 2010–2015 рр.

Показники	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Податкові надходження	42,6	40,3	38,1	41,3	37,7	33,4
Неподаткові надходження	5,9	6,0	5,6	5,5	5,3	6,8
Доходи від операцій з капіталом	1,6	1,0	0,8	0,6	0,5	0,6
Цільові фонди	0,4	0,5	0,3	0,2	0,2	0,1
Разом доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів)	50,5	47,7	44,8	47,6	43,6	40,9
Офіційні трансферти	49,5	52,3	55,2	52,4	56,4	59,1
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

(%)

Доходи місцевих бюджетів без урахування трансфертів у 2015 році зросли до 120,5 млрд грн, що на 19,4 млрд грн, або на 19,1%, більше відповідного показника 2014 року. Надходження з урахуванням міжбюджетних трансфертів склали 294,4 млрд грн, що на 40% більше показника 2014 року. Надходження податку доходів з фізичних осіб склали 53,6 млрд грн, що на 23,1% перевищує показник 2014 року, а виконання плану становить 113,7%. Надходження плати за землю склали 14,5 млрд грн, це 112,2% планового річного показника [5].

Оснoву зростання доходів місцевих бюджетів було закладено завдяки прийнятим у 2015 році вищезазначеним змінам до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і закріплення стабільних джерел доходів для їх реалізації. Пріоритетами запроваджених змін визначено розширення прав органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень та надання їм повної бюджетної самостійності щодо наповнення своїх бюджетів і здійснення видаткових повноважень.

Крім того, забезпечено збільшення джерел формування дохідної бази місцевих бюджетів за рахунок передачі їм окремих доходів із державного бюджету: 100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки. До місцевих бюджетів також зараховуватиметься 80% екологічного податку (раніше – 35%).

З 2015 р. у контексті бюджетної децентралізації на місцевому рівні запроваджений новий акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання у сфері роздрібною торгівлі підакцизних товарів за ставкою 5% від їх вартості. Досвід його справляння впродовж 2015 року виявився успішним: надходження становили 7,7 млрд грн або 6,4% доходів місцевих бюджетів без урахування трансфертів. З наближенням до виконання річний план щомісячно коригувався. При цьому надходження були понад удвічі більші за план, затверджений у березні (3,5 млрд грн) та на 17,4% перевищували грудневий план (6,5 млрд грн) минулого року. У 2016 р. очікуються річні надходження на рівні 6,9 млрд грн, або 7,4% доходів місцевих бюджетів (93,4 млрд грн) без урахування трансфертів. У місцевої влади вперше з'явився реальний інтерес до боротьби з нелегальним виробництвом та обігом, а також контрабандою підакцизних товарів з метою наповнення власних бюджетів [5].

Відбулося розширення сфери оподаткування майнових податків – зменшення обсягів пільгових площ нерухомого майна, включення нежитлового (комерційного) майна до бази оподаткування та запровадження транспортного податку. Надходження податку на нерухоме майно склали 736,9 млн грн. Водночас змінами до Податкового кодексу України підвищено фіскальну незалежність органів місцевого самоврядування щодо місцевих податків та зборів, зокрема шляхом надання права самостійного визначення ставок податків і встановлення пільг з їх сплати.

У 2015 році частка власних ресурсів у структурі місцевих бюджетів збільшилася на 30% (у середньому по країні без урахування ПДФО), а якщо врахувати в обчисленнях ПДФО (який із закріпленого податку став власним ресурсом місцевого самоврядування) – то втричі. Органи місцевого самоврядування отримали реальні ресурси для вирішення питань місцевого значення (житлово-комунальне господарство, благоустрій, місцеві соціально-економічні програми, оновлення інфраструктури тощо). За всіма податковими надходженнями до місцевих бюджетів у більшості регіонів спостерігалось стабільне виконання та перевиконання прогнозних показників [6].

Видатки місцевих бюджетів без урахування трансфертів у 2015 році зросли до 276,9 млрд грн, що на 53,4 млрд грн, або на 23,9%, більше відповідного показника 2014 року. Структура видатків

місцевих бюджетів у 2015 році залишалася майже незмінною: основну частку видатків склали видатки на фінансування освіти (30,3%), соціального захисту та соціального забезпечення (26,2%), охорони здоров'я (21,5%), тобто частка фінансування решти функцій становить 22,0%. Сума трансфертів, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету, у 2015 році зросла до 3,1 млрд грн, що на 1,0 млрд грн, або на 48,4%, перевищує минулорічний показник. Загальний обсяг видатків місцевих бюджетів з урахуванням трансфертів у 2015 році зріс до 280,1 млрд грн, що на 54,4 млрд грн, або на 24,1%, більше за відповідний показник 2014 року. Профіцит місцевих бюджетів у 2015 році склав 14,3 млрд грн, що понад удвічі перевищує 6,0 млрд грн, що мали місце у 2014 році [7].

Забезпечення відповідності фінансового ресурсу реальним потребам місцевих бюджетів у здійсненні видатків на весь комплекс делегованих державою повноважень потребує додаткових трансфертних коштів із державного бюджету. У 2015 році з Державного бюджету України до місцевих бюджетів було фактично надано трансфертів на загальну суму 174,0 млрд грн, або на 43,4 млрд грн (33,2%) більше, ніж у 2014 році, у тому числі трансфертів із загального фонду – 173,2 млрд грн із відповідним перевищенням минулорічного показника на 56,4 млрд грн, або на 48,3%.

У 2015 році запроваджено базову дотацію місцевим бюджетам, спрямовану на підвищення їх фіскальної спроможності, та перераховано її у сумі 5,3 млрд гривень. Завдяки новій системі бюджетного вирівнювання 10,2% місцевих бюджетів стали повністю збалансованими, чого не було досягнуто у 2014 році. Також зросла кількість місцевих бюджетів-донорів: якщо у 2014 році їх частка дорівнювала 3,7%, то у 2015 році – 15,2%, тобто у понад чотири рази, що дасть змогу громадам забезпечити мешканців більш якісними послугами [6].

Нова система вирівнювання є стимулюючою, оскільки лише 50% коштів бюджетів-донорів вилучається для вирівнювання спроможності інших територій, а не на користь державного бюджету, що дає змогу залишити більшу частину коштів на місцях, а отже, органи місцевого самоврядування стають більш незалежними при прийнятті управлінських рішень. Проте ризик недоотримання цих коштів місцевими бюджетами зумовлюватиме розбалансування бюджетів та знизить ефективність суспільних послуг, що фінансуються з місцевих бюджетів.

Запроваджено надання цільових субвенцій із державного бюджету для виконання найважливіших державних функцій, а саме: фінансування освіти та охорони здоров'я, а також підвищення ефективності бюджетних коштів і досягнення цільових результатів. Запровадження освітньої та медичної субвенції спрямоване на реформування системи

соціальних стандартів і вдосконалення механізму визначення фінансових нормативів бюджетної забезпеченості. Також це є першим кроком до повного фінансового забезпечення державою делегованих повноважень. Станом на 01.01.2016 року місцевими бюджетами отримано 44,1 млрд грн освітньої субвенції та 46,2 млрд грн медичної. Крім того, місцевим бюджетам перераховано субвенцію на підготовку робітничих кадрів у сумі 5,6 млрд грн, а також субвенцію на соціальний захист населення у сумі 63,3 млрд грн [7].

Зацікавленість громад у розвитку – запорука виходу країни з економічної кризи. Тільки інтерес місцевих громад до створення робочих місць, залучення інвестицій, впровадження реформ, зокрема заходів з енергоефективності, зі зменшенням витрат підштовхне економіку до зростання. Нині 159 громад, які вже об'єдналися, з 1 січня 2016 року отримали прямі бюджетні рахунки і відтепер будуть напряму одержувати медичні й освітні субвенції та базові дотації. На подальший розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад у Державному бюджеті України на 2016 рік передбачено субвенцію на суму 1 млрд грн. Ці кошти розподілятимуться залежно від площі сільської території та чисельності сільських жителів (чим більша кількість сільських жителів та площа сільської території, тим більшим буде обсяг субвенції для об'єднаної територіальної громади) [5].

Практика бюджетного регулювання у 2015 році засвідчила, що чинна система нормативно-правового регулювання міжбюджетних відносин мала низку неурегульованих питань, зокрема [8]:

- для обчислення розміру міжбюджетних трансфертів не було враховано внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованих територій;

- при обрахунку розміру фінансового вирівнювання використані статистичні дані щодо фактичного надходження ПДФО та податку на прибутки підприємств приватного сектору економіки за 2013 рік, що не відображає реального стану надходження податків через нестабільність показників макроекономічної динаміки;

- у розрахункових показниках міжбюджетних трансфертів не було передбачено кошти на здійснення індексації заробітної плати, що зумовило потребу коригування наприкінці 2015 року;

- плановий обсяг субвенцій не враховував подорожчання комунальних тарифів на енергоносії, що створило загрозу для повноцінного функціонування бюджетних установ та зумовило зростання заборгованості за цим видом платежів;

- мала місце неузгодженість механізму фінансування цільових субвенцій: освітня, медична субвенції та субвенція на підготовку робітничих кадрів розподіляються згідно з зазначеними постановами Кабінету Міністрів України помісячно, а перераховуються головними розпорядниками

коштів до місцевих бюджетів щодавно, що призвело до негативних наслідків, а саме: помісячний розподіл субвенцій не враховує необхідність оплати фактичного споживання енергоносіїв в опалувальний період, а це спричинює виникнення кредиторської заборгованості із зазначених виплат; щодавне перерахування вказаних цільових субвенцій не відповідає термінам виплати заробітної плати за першу та другу половини місяця;

- неурегульованим питанням залишається оптимізація мережі бюджетних установ. Існуюча на сьогодні мережа не враховує тенденції до зміни чисельності населення і потреб громад та не відповідає передовому досвіду фінансування, згідно з яким основним завданням є не збільшення обсягу видатків, а формування оптимальної мережі, що забезпечувала б надання якісних послуг споживачам. Зазначена неузгодженість правових норм щодо ефективності міжбюджетних відносин та системи бюджетного регулювання зумовлює потребу надання додаткових роз'яснень Міністерства фінансів України щодо реформи міжбюджетних відносин.

Забезпечення результативного провадження економічних реформ, спрямованих на розбудову української державності та вирішення пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку на сучасному етапі, актуалізує пошук сучасних концептуальних підходів до вирішення нагальних завдань бюджетної політики та відповідної модернізації її важелів та інструментів.

Отже, подальша бюджетна децентралізація та забезпечення ефективності міжбюджетних відносин потребують розширення прав місцевих органів влади, зміцнення їх бюджетної самостійності та визначення відповідальності. Першочерговими кроками на нинішньому етапі мають стати [8]:

1. Прийняття змін до Конституції України в частині децентралізації влади та визначення функцій місцевих громад. Проблематика оптимального перерозподілу повноважень та фінансових ресурсів між центральними й місцевими органами влади та місцевого самоврядування є однією з найбільш актуальних у контексті підвищення ефективності бюджетної системи.

2. Визначення прав і повноважень органів місцевого самоврядування й об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно з законом та перспективним планом формування територій громад. Важливими кроками подальшої успішної бюджетної децентралізації стало прийняття 5 лютого 2015 року Законів України № 156-19 “Про державні засади регіональної політики” та № 157-19 “Про добровільне об'єднання територіальних громад”. Реалізація їх норм забезпечуватиме формування механізму стимулювання громад до об'єднання, що дасть змогу, відповідно до перспективного плану громади, отримати дохідну

базу та видаткові повноваження як у міст обласного значення. На сьогодні в умовах передачі і фінансового ресурсу, і повноважень важливим є визначення чіткого переліку власних та закріплених повноважень із законодавчим їх закріпленням шляхом внесення змін до статті 86 Бюджетного кодексу України.

3. Визначення та затвердження державних соціальних стандартів шляхом розробки та впровадження методик розрахунку вартості соціальних послуг для всіх галузей (освіти, охорони здоров'я і т. д.), що дасть змогу визначити грошовий еквівалент та склад послуги, яка надається. Затвердження соціальних стандартів дасть змогу оптимізувати кількість і структуру бюджетних установ, а також забезпечити підвищення ефективності планування та використання бюджетних коштів, перехід від кошторисного фінансування бюджетних закладів до фінансування саме соціальних послуг відповідно до їх визначеного переліку.

4. Підвищення якості й ефективності соціальної політики та формування передумов для функціонування "ринку соціальних послуг" на основі забезпечення в контексті децентралізації нормативно-правової бази для створення Єдиних центрів соціальних послуг, упровадження системи соціального планування на місцевому рівні з урахуванням вимог уряду, потреб громади та її залученням до вирішення соціальних проблем.

5. Удосконалення адміністрування податку на доходи фізичних осіб шляхом зміни нормативів розмежувань та передачі надходжень за цим податком до місцевих бюджетів за місцем фактичного проживання (реєстрації) особи, підвищення ефективності розподілу отримуваних доходів між адміністративно-територіальними одиницями різних рівнів.

6. Удосконалення системи адміністрування майнового податку шляхом проведення інвентаризації земель та формування повноцінного земельного кадастру, посилення фіскального адміні-

стрування земельного податку й орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, завершення формування державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

7. Розширення джерел доходів місцевих бюджетів, зокрема шляхом введення податку за використання громадського простору та надання права органам місцевого самоврядування визначити ставки цього податку та механізми адміністрування.

8. Підвищення ефективності та прозорості використання бюджетних коштів органами місцевого самоврядування шляхом застосування програмно-цільового методу при формуванні місцевих бюджетів на плановий бюджетний рік, залучення громадськості та її інформування про стан виконання бюджету за допомогою сучасних інформаційних технологій, зокрема, Internet-порталу "Прозорий бюджет".

9. Забезпечення системності та узгодженості нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу в Україні.

Бюджетна реформа – важлива складова сучасних трансформаційних змін економіки та соціальної сфери в Україні. Успіх структурних перебудов, спрямованих на відновлення поступального економічного зростання, модернізацію економіки держави й підвищення добробуту громадян, значною мірою залежить від ефективності фіскальної політики та збалансованості бюджетної системи. Модернізація як інструмент забезпечення переходу від одного стану системи до іншого на основі її оновлення, вдосконалення та забезпечення відповідності сучасним умовам і вимогам, передбачає не лише створення нового, а й збереження вже сформованих ефективних складових, які можуть скласти основу трансформацій. Подальша бюджетна децентралізація має передбачати, насамперед, послідовне вирішення на засадах інституційного оновлення суперечностей міжбюджетних відносин, а також відбудову в новій якості базових інститутів бюджетної системи.

Список використаних джерел

1. Стан затвердження місцевих бюджетів різних рівнів на 14 лютого складає 89,1% від загальної кількості. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=393565&cat_id=319594
2. Місцеві бюджети. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.gov.ua/news/bjudzhet/local-budg>
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI, станом на 13.02.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин ; Закон України від 28.12.2014 р. № 79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>
5. Промова Міністра фінансів Наталії Ярьєско на засіданні Уряду щодо виконання Державного бюджету за 2015 рік. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.minfin.gov.ua/news/view/promova-ministra-finansiv-natalii-iaresko-na-zasidanni-uriadu-shchodo-vykonannia-derzhavnoho-biudzhetu-za--rik?category=bjudzheth>

6. Місцеве самоврядування в Україні. 2015 рік [Електронний ресурс] / за ред. М. В. Пітцика ; Асоціація міст України. – Режим доступу :

http://auc.org.ua/sites/default/files/stanlg_2015_0.pdf

7. Місячний звіт про виконання Державного бюджету України за січень – грудень 2015 року. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=305190>

8. Пріоритети реформування та напрями перспективного розвитку міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації в Україні. Аналітична доповідь / О. С. Власюк, Л. Г. Шемаєва, Н. В. Корень та ін. ; під ред. О. С. Власюка. – К. : НІСД, 2015. – 80 с.

References

1. Stan zatverdzhennia mistsevykh biudzhetyv riznykh rivniv na 14 liutogo skladaie 89.1% vid zagalnoi kilkosti [Adoption of local budgets of different levels for February 14 is 89.1% of the total quantity]. *minfin.gov.ua* Retrived February 17, 2016, from http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=393565&cat_id=319594 [in Ukrainian].

2. Mistsevi biudzhety [Local Budgets]. *minfin.gov.ua*. Retrived from <http://minfin.gov.ua/news/bjudzheth/local-budg> [in Ukrainian].

3. Budzhetni kodeks Ukrainy ot 08.07.2010 r. № 2456-VI stanom na 13.02.2016 r. [Budget Code of Ukraine of 08.07.2010 № 2456-VI on 13.02.2016]. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrived from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy “Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy schodo reformy mizhbiudzhethnykh vidnosyn” vid 28.12.2014 r. № 79-VIII [Law of Ukraine “On Amendments to the Budget Code of Ukraine on the Reform of Inter-budget Relations” of 28.12.2014 № 79-VIII]. *rada.gov.ua*. Retrived from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19> [in Ukrainian].

5. Promova Ministra finansiv Natalii Yaresko na zasidanni Uriadu shchodo vykonannia Derzhavnoho biudzhetu za 2015 rik. (n.d.) *minfin.gov.ua* Retrived from <http://www.minfin.gov.ua/news/view/promova-ministra-finansiv-natalii-iaresko-na-zasidanni-uriadu-shchodo-vykonannia-derzhavnoho-biudzhetu-za--rik?category=bjudzheth> [in Ukrainian].

6. Mistseve samovriaduvannia v Ukraini. 2015 rik. Asotsiatsiia mist Ukrainy [Local government in Ukraine. 2015. M. V. Pittsyk (Ed.); Association of Cities of Ukraine]. *auc.org.ua*. Retrived from http://auc.org.ua/sites/default/files/stanlg_2015_0.pdf [in Ukrainian].

7. Misiachnyi zvit pro vykonannia Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy za sichen – hruden 2015 roku. [Monthly Report on the State Budget of Ukraine for January – December 2015]. *treasury.gov.ua*. Retrived from <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=305190> [in Ukrainian].

8. Vlasiuk, O. S., Shemaieva, L. G., Koren, N. V., Kasperovich, Yu. V., Londar, L. P. (2015). *Priorytety reformuvannia ta napriamy perspektyvnoho rozvytku mizhbiudzhethnykh vidnosyn v umovakh biudzhethnoi detsentralizatsii v Ukraini. Analitychna dopovid* [Priority of reform and directions of prospects development of interbudget relations in the context of budget decentralization in Ukraine. Analytical report]. O. S. Vlasiuk (Ed.). Kyiv: NISD [in Ukrainian].

Н. В. Корень,

кандидат экономических наук,
заведующая сектором бюджетной децентрализации,
Национальный институт стратегических исследований

Межбюджетные отношения в условиях бюджетной децентрализации в Украине

В статье исследовано состояние межбюджетных отношений в Украине в условиях бюджетной децентрализации. Освещены концептуальные основы изменений в отношениях между уровнями бюджетной системы и указаны основные несогласованности, которые имели место при имплементации механизмов реформирования. Обоснованы основные направления совершенствования межбюджетных отношений на современном этапе реализации социально-экономических реформ.

Ключевые слова: экономический рост, функции государства, бюджетная политика, бюджетная система, местные бюджеты, межбюджетные трансферты.

N. V. Koren,

PhD in economics,

Head of the Sector of Budget Decentralization,

National Institute for Strategic Studies

Inter-Budget Relations in the Context of Budgetary Decentralization in Ukraine

Radical transformation processes in the economy, administrative reform and modernization of the public relations system entail the need for building adequate regulatory mechanisms to eliminate influences of negative factors, stabilize and sustain the development dynamics in the conditions of limited resources. The prolonged prevalence of situational analysis for purposes of administrative decisions making on budget-related issues prevented from effective setting and implementation of strategic objectives, which, once coordinated, would enhance the effectiveness of reforms in the budget system in the whole and the mechanism for inter-budget relations in particular. Their high effectiveness is a key and complicated objective of public finance administration in a country. Solutions of problems related with stabilization of economic dynamics, overcoming of consequences of financial and economic crisis require advanced theoretical approaches to enhancing the effectiveness of inter-budget relations as an important component of budget control.

The amendments to the budget legislation, adopted in 2014–2015, are supposed to provide for a new model for financing of local budgets and inter-budget relations and the guidelines for reforms of budget and taxation decentralization. The practice of budget control in 2015 shows that the current legal system for control of inter-budget relations had many unsettled issues which calls for its further improvement. Further implementation of the reform of budget decentralization and enhancement of inter-budget relations effectiveness requires extension of rights of local governance bodies, enlargement of their budget autonomy and clearly specified responsibilities.

Keywords: *economic growth, functions of government, fiscal policy, budget system, local budgets, inter-budget transfers.*

Посилання на статтю:

Корень Н. В. Міжбюджетні відносини в умовах бюджетної децентралізації в Україні / Н. В. Корень // Статистика України. – 2016. – № 1. – С. 27–33.